

Nos w telefonie

Resztki po pestycydach w winogronach i winie, mykotoksyny w produktach zbożowych i piwie, alergeny w mleku dla niemowląt i w wodzie do płukania żywności – naukowcy z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Górniczo-Hutniczej pracują nad sztucznym nosem, który podłączony do smartfonu wywęszy prawie wszystko, co mogłoby nam zaszkodzić.

Jeżeli chcemy sprawdzić, czy nasza żywność jest bezpieczna, sprawa nie jest dzisiaj ani tania, ani prosta. Badania obecności szkodliwych substancji w artykułach spożywczych przeprowadza się wyłącznie w wyspecjalizowanych laboratoriach dysponujących aparaturą do spektroskopii masowej. Analiza jednej próbki kosztuje nawet 100 euro, a na wynik badania zazwyczaj trzeba czekać kilka dni. Nic dziwnego, że obecnie w Unii Europejskiej sprawdza się niewiele więcej niż 1% żywności. Zważywszy, że większość spożywanych przez nas artykułów pochodzi z uprzemysłowionej produkcji rolnej, może mieć to bardzo przykre konsekwencje. W 2012 r. ponad 11 tys. osób zatruto się w Niemczech truskawkami. Wyrywkowo przeprowadzane w laboratoriach testy wcale nie uspokajają konsumentów – co roku notuje się ponad tysiąc przypadków przekroczenia dopuszczalnych w UE stężeń „resztek” pestycydów. Poza tym miliony ludzi cierpią na alergie pokarmowe i jedynym ratunkiem dla nich jest unikanie określonych alergenów. Ale skąd mają wiedzieć, że w zakupionej żywności nie kryją się „śladowe” ilości alergenu?

OD POLA DO TALERZA

Naukowcy z Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ, razem z badaczami z AGH, pracują w dużym europejskim projekcie o akronimie FOODSNIFFER (FOOD Safety at the point of Need via monolithic spectroscopic chip identIFying harmFul substances in frEsh pRoduce – 7 Program Ramowy), którego celem jest budowa taniego i prostego w obsłudze urządzenia do analizy żywności.

Naukowcy mają nadzieję, że FOODSNIFFER, który powinien pojawić się na rynku w ciągu czterech lat, wcześniej identyfikując zagrożenia, będzie skutecznie zapobiegał masowym zatruciom. Współpracujące ze smartfonem niewielkie i niedroge urządzenie wykona analizę na dowolnym etapie produkcji (np. jeszcze na polach uprawnych), przetwarzania, transportu oraz przygotowania żywności. Wyniki analizy będą wyświetlane na ekranie smartfonu, a następnie przekazywane przez internet do służb monitorujących i nadzorujących bezpieczeństwo żywności, które mogą zdecydować o wycofaniu produktu z rynku.

LABORATORIUM W KOMÓRCE

Telefoniczna przystawka powinna sobie poradzić z każdą szkodliwą substancją, dla której można opracować test immunologiczny działający na powierzchni krzemu. FOODSNIFFER wykorzystuje niezwykle czułe i uniwersalne laboratorium na układzie scalonym (tzw. lab-on-a-chip), którego technologia powstała w ramach innego, zakończonego już europejskiego projektu PYTHIA.

Miniaturowym sercem urządzenia jest układ dziesięciu interferometrów dwuramiennych, czyli urządzeń porównujących wiązki światła biegnące w parach światłowodów – specjalnych kanałów zbudowanych na powierzchni krzemu. Są one pokryte nanowarstwami różnych biomolekuł detekcyjnych – przeciwciał, które mają zdolność do wiązania się z konkretnymi cząsteczkami, świadczącymi o pojawieniu się w próbce określonych szkodliwych substancji. To właśnie od tych molekuł, osadzonych na tzw. ramieniu czynnym każdego interferometru, zależeć będzie, jaką substancję wykryje urządzenie śledzące zmiany wiązek światła w światłowodach. Wynik analizy będzie gotowy po kilku sekundach lub – najpóźniej – w ciągu paru minut.

W konstrukcji urządzenia wykorzystano trzy nowatorskie rozwiązania. Spektrometr, który analizuje światło opuszczające interferometry, nie jest oddzielnym aparatem, ale został litograficznie „wyrzeźbiony” już w samym krzemowym minilaboratorium. Po drugie – układy filtrowania próbki cieczy (wystarczy kilka mikrolitrów) oraz jej mikroprzepływowego podawania do analizy w interferometrach nie potrzebują zewnętrznych układów pompujących. Wreszcie, całe miniaturowe laboratorium pracuje jako urządzenie małej mocy i jest po prostu przystawką do telefonu komórkowego. To właśnie smartfon kontroluje proces analizy, zapewnia odczyt wyników

oraz przesyła je, wraz z datą i współrzędnymi geograficznymi, do centralnych baz danych. Wszystko to sprawia, że FOODSNIFFER będzie uniwersalnym urządzeniem, sprawdzającym się w każdych warunkach.

Pierwsze eksperymenty dają obiecujące wyniki, np. w mleku udało się wykryć bardzo rozcieńczoną (1: 1 000 000) kazeinę, białko wywołujące reakcję alergiczną.

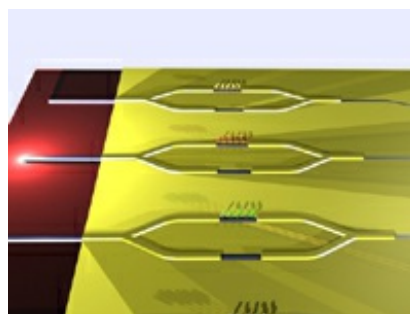
Oprócz instytucji akademickich z Grecji, Niemiec, Holandii, Francji, Hiszpanii, Finlandii i Polski, w skład konsorcjum projektu FOODSNIFFER wchodzi również przedstawiciel globalnej sieci laboratoriów analiz żywności. Ponadto w Komitecie Doradczym projektu zasiadają reprezentanci organizacji kontrolujących standardy bezpieczeństwa żywnościowego oraz przedstawiciele dużych europejskich detalicznych sieci handlowych. Nadaje to projektowi masę krytyczną i zwiększa szansę, że uniwersalny i powszechnie stosowany wykrywacz niebezpiecznej żywności rzeczywiście już wkrótce pojawi się na rynku.

if

oprac. na podst. Projektor Jagielloński 2, Foodsniffer

Przystawka do telefonu. Wystarczy zaopatrzyć ją w parę kropeł materiału do badania.

Immunoanaliza w nanoskali.

Źródło: www.foodsniffer.eu